

BIOBRIDGE

พื้นที่ชุ่มน้ำบึงทุ่งกะโล่ จังหวัดอุดรธานี ปีที่ 2 ฉบับที่ 28

บึงทุ่งกะโล่ หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า ลำรางทุ่งกะโล่ ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลคิ่งตะเกียบ ตำบลป่าเช่า อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 7,500 ไร่ เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำประเภทหนอง บึง น้ำจืดทางภาคเหนือของประเทศไทย โดยยังคงสภาพธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ แม้จะมีร่องรอยการพัฒนาโดยการขุดคุ้ยบริเวณรอบๆ บึงจนเกือบรอบบริเวณ ทำให้ระบบนิเวศเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง

ลักษณะของบึง เป็นแอ่งน้ำขังอยู่ตรงกลาง รอบๆ บึงส่วนใหญ่เป็นนาข้าว ด้านตะวันออกเฉียงใต้เป็นที่ตั้งของชุมชน ส่วนด้านใต้ของบึงกะโล่อยู่ห่างจากแม่น้ำน่านประมาณ 2 กิโลเมตร สภาพพื้นที่ทางทิศเหนือและทิศตะวันออกจะเป็นที่ดอน แล้วค่อยลดระดับมาสู่สภาพค่อนข้างราบเรียบ ใช้ทำนา บึงกะโล่จึงเป็นบริเวณที่จะรับน้ำจากรอบทิศ เมื่อน้ำในบึงเต็มก็จะล้นลงสู่แม่น้ำน่านต่อไป

ผลการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับ สถานภาพความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำบึงทุ่งกะโล่ พบว่า มีบทบาทและความสำคัญทั้งในด้านการเก็บกักน้ำเพื่อการเกษตรและประปา การประมง ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ แหล่งท่องเที่ยว พักผ่อนหย่อนใจของชุมชน แหล่งศึกษาระบบนิเวศ และความหลากหลายทางธรรมชาติ โดยเฉพาะการป้องกันน้ำท่วมก่อนการก่อสร้างเขื่อนสิริกิติ์ บึงกะโล่เป็นพื้นที่รองรับน้ำล้นจากแม่น้ำน่านในฤดูน้ำหลาก ปัจจุบันยังคงลักษณะเป็นระบบนิเวศที่เรียกว่า **“แก้มลิงตามธรรมชาติ”** ช่วยเป็นแหล่งน้ำแจกจ่ายในหน้าแล้ง และช่วยเติมน้ำให้กับแม่น้ำน่านเป็นต้น

พืชพรรณธรรมชาติ

พบพรรณไม้อย่างน้อย 145 ชนิด จาก 128 สกุล 66 วงศ์ จำแนกตามประเภทของพรรณไม้ได้ 4 ประเภท ได้แก่ พืชใต้น้ำ (submerged plant) 5 ชนิด พืชโผล่เหนือน้ำ (emerged plant) 9 ชนิด พืชลอยน้ำ (floating plant) 6 ชนิด และพืชชายน้ำ (marginal plant) 125 ชนิด

ลักษณะดิน

ในตัวของบึงเป็นดินเหนียวมีชั้นอินทรีย์วัตถุบริเวณหน้าดิน บริเวณโดยรอบเป็นดินค่อนข้างเหนียวถึงดินร่วนปนทรายแข็ง ปฏิกริยาเป็นกรดเล็กน้อย ส่วนใหญ่ใช้ทำนา ดินบริเวณที่ดอนทางตะวันออกของบึง เป็นดินที่มีการระบายน้ำดี เนื้อดินมีลักษณะเป็นดินทรายหรือดินร่วนปนทราย มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชไร่ ส่วนใหญ่เป็นป่าละเมาะและที่ตั้งของชุมชน

สัตว์ป่า

นก พบอย่างน้อย 93 ชนิดใน 41 วงศ์ เช่น นกกระทุง (*Pelecanus philippensis*) นกอ้ายงั่ว (*Anhinga melanogaster*) ซึ่งถูกจัดอยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (Endanger; EN) นกกระสาแดง (*Ardea purpurea*) และนกกาบบัว (*Mycteria leucocephala*) ในสถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable; VU) ตาม **Thailand Red Data**

แหล่งโบราณคดี

ประมาณเดือนมิถุนายน 2553 ที่ผ่านมา หลังประสบกับภัยแล้งจัด ทำให้น้ำในบึงแห้งขอด ได้มีการขุดพบโบราณวัตถุจำนวนมากในพื้นที่ ซึ่งมีลวดลายสวยงามและบางชิ้นมีอักษรจีน ปัจจุบันกรมศิลปากรและชุมชนได้เก็บรวบรวมไว้ที่วัดทุ่งกุลา

ปัจจุบันจังหวัดอุดรธานี ได้ดำเนินโครงการพัฒนาบึงทุ่งกะโล่ให้เป็นอุทยานการศึกษา การกีฬาและนันทนาการ โดยได้มีการประสานความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำแห่งนี้ร่วมกัน